

Asia: VN/27452/2020-OM-548

## **Julkisuuslain salassapitoperusteiden uudistustarpeiden kartoitus**

### **Lausunnonantajan lausunto**

**Mitkä ovat mielestänne nykyisten julkisuuslain 24 §:n salassapitoperusteiden kehittämistarpeet? Puuttuuko nykyisistä salassapitosäännöksistä jotain olennaista? Kuvailkaa ja perustelkaa kehittämistarvetta mahdollisimman konkreettisesti.**

Nykyisessä julkisuuslaissa ei ole yleistä säännöstä, joka suojaisi kriittistä infrastruktuuria tai huoltovarmuutta. Kaikki kriittiseksi katsottavat tiedot eivät välttämättä täytä suoraan ja yksiselitteisesti julkisuuslain 24 §:n mukaisia salassapidon kriteerejä, jotka on laadittu erilaisessa toimintaympäristössä ja erilaisten toimijoiden tarpeisiin. Muuttunut turvallisuustilanne on tuonut uusia haasteita, ja tällaisten tietojen joutuminen väärin käsiin on merkittävä uhka.

**Jos julkisuuslain soveltamisalaa muutettaisiin mietinnössä ehdotetulla tavalla (Oikeusministeriön julkaisuja 2023:32, lakiehdotuksen 5 §), millaisia muutoksia tämä edellyttäisi salassapitoperusteisiin? Kuvailkaa ja perustelkaa muutostarvetta mahdollisimman konkreettisesti.**

Valtion ja kuntien hallinnoimien yhtiöiden sisällyttäminen julkisuuslain soveltamisalaan voisi tarkoittaa, että myös yhteiskunnan kannalta tärkeää infrastruktuuria ylläpitävien yritysten toiminta kuuluisi lain piiriin. Kriittisen infrastruktuurin, kuten satamien järjestäminen tapahtuu usein julkisomisteisten konserniyhtiöiden kautta. Näihin toimintoihin on kohdistunut tiedustelua sekä tietoverkkojen välityksellä että fyysisesti, ja myös sabotaasin mahdollisuus on tunnistettu. Julkisuuslain soveltamisalan laajentaminen ei saisi johtaa tilanteeseen, jossa julkisten tahojen hallinnoimien yritysten kyky turvata kriittistä infrastruktuuria olisi heikompi kuin vastaavaa toimintaa harjoittavilla yksityisillä yrityksillä.

Julkisuuslain soveltamisalan laajentaminen koskemaan yhteiskunnan kriittisistä toiminnoista vastaavia julkisomisteisia yhteisöjä muodostaa merkittävän turvallisuusriskin. Laajennus aiheuttaisi yhtiöissä huomattavia käytännön järjestelyjä ja vaikeuksia, erityisesti tilanteissa, joissa tietopyynnöt kohdistuvat asiakirjoihin, paikkatietoihin tai muihin kriittisiin teknisiin tietoihin, joiden salassapito ei nykyisen sääntelyn perusteella ole yksiselitteisesti turvattavissa. Soveltamisalan laajentamisen turvallisuusvaikutukset ovat ilmeiset. Nykyisessä turvallisuustilanteessa julkisuuslain soveltamisalaa ei tule ulottaa yhteiskunnan kriittisistä toiminnoista vastaaviin julkisomisteisiin konserniyhtiöihin ja yhteisöihin.

Toistamme myös aiemmin työryhmän mietinnön lausuntovaiheessa esiintuomamme, Suomen satamatoimintaa käsittelevät argumentit:

Kaikki Suomen satamayhtiöt toimivat kilpailuilla markkinoilla, ei yksinomaan kotimaan liikenteessä vaan kaikissa yhtiömuotoisissa satamanpitäjäorganisaatioissa toiminta nojaa vahvasti ulkomaan tavaraliikenteeseen. Suomessa toimivat satamayhtiöt kilpailevat niin keskenään mutta myös muiden, lähinnä Itämeren satamien kanssa. Satamatoiminta ei ole yksinomaan alueellista markkinaa palvelevaa eikä pelkästään kansallista markkinaa, vaan markkina-alue on kotimaata laajempi johtuen pitkälti Suomen vientiin nojaavasta talouden teollisesta rakenteesta. Samoin säännöllinen matkustaja-alusliikenne suuntautuu ulkomaan satamiin.

Satamanpitäjä (satamayhtiö) ei Suomessa käytä julkista valtaa eikä satamanpitämisen yhtiöittämisessä ole ollut kyse julkisen hallintotehtävän siirtämisestä kunnilta satamaosakeyhtiölle. Suomen satamanpitämisen hallintomalli poikkeaa useasta Euroopan valtion satamien hallintomallista, joissa satamat ovat liki poikkeuksetta osa julkisorganisaatiota ja käyttävät usein julkista valtaa. Suomessa satamayhtiöt eivät hoida julkisia hallintotehtäviä eikä satamaille ole asetettu lakisääteistä julkista palveluvelvoitetta (PSO).

Myöskään yksinomaan infrastruktuurin hallintaa ei tule rinnastaa sellaiseen yleiseen etuun, että julkisuuslain soveltamisala automaattisesti laajenisi koskemaan satamayhtiöitä Suomessa.

Työryhmän linjausten mukaisesti Suomessa toimivat satamayhtiöt edustavat kaupallista toimintaa kilpailuilla markkinoilla, ja vieläpä kansainvälisillä kilpailuilla markkinoilla eivätkä omaa sellaisia julkisia hallintotehtäviä, minkä johdosta julkisuuslain soveltamisalan laajentaminen jättää satamanpitämisen lain soveltamisen ulkopuolelle ja siten työryhmän esittämän 5 luvun mukaisten tiedon luovuttamisen ja tuottamisen sekä viestintävelvoitteen ulkopuolelle.

Esitämme, että lain perusteluteksteissä nostetaan esille satamanpitäminen esimerkkinä soveltamisalan laajennuksen ulkopuolelle jäävästä toimialasta johtuen sen seuraavista erityisistä piirteistä:

- satamayhtiöiden omistajina toimivat yksityiset tahot ja kunnat
- kuntakonserniin kuuluvat satamayhtiöt poikkeavat toiminnaltaan ja tehtäviltään kaikista muista kuntakonsernin palvelutoiminnoista
- satamayhtiöillä ei ole lakiin nojaavia julkisia hallintotehtäviä
- satamat toimivat kilpailuilla markkinoilla

- ulkomaan tavaraliikenteen satamat ja säännöllisen liikenteen matkustaja-satamat toimivat kansainvälisillä kilpailluilla markkinoilla
- satamien omistamat ja hallinnoimat maa- ja vesialueet edustavat kansallista kriittistä infrastruktuuria (asiakirjajulkisuus)

Mikäli julkisuuslain soveltamisalaa laajennetaan kuntiin ja kuntien määräysvallassa oleviin julkista hallintotehtävää koskeviin tytäryhtiöihin, Suomen Satamat ry katsoo työryhmän ehdotuksen kaupallisilla markkinoilla toimivien yritysten jättämisestä soveltamisalan ulkopuolelle olevan perusteltu ja kannatettava.

**Oletteko tunnistanee tietojen tai asiakirjojen salassapitoa koskevaa erityislainsäädäntöä, joka on ristiriidassa julkisuuslain salassapitosäännösten kanssa? Jos julkisuuslain soveltamisalaa muutettaisiin mietinnössä ehdotetulla tavalla (Oikeusministeriön julkaisu 2023:32, lakiehdotuksen 5 §), aiheutuisiko soveltamisalan muutoksesta konkreettisia ristiriitoja nykyisen erityislainsäädännön kanssa tai tarvetta tarkentaa erityislainsäädäntöä?**

-

Karjalainen Piia  
Suomen Satamat ry